

نشریه پژوهش و برنامه‌ریزی شهری، سال ۹، شماره پیاپی ۳۳، تابستان ۱۳۹۷

شاپا چاپی: ۵۲۲۹-۲۲۲۸ - شاپا الکترونیکی: ۳۸۴۵-۲۴۷۶

<http://jupm.miau.ac.ir>

تبیین و تحلیل اجتماع‌پذیری در پارک‌های شهری با تأکید بر نقش عوامل زمینه‌ای و دموگرافیک (نمونه‌ی موردی: پارک ساحلی شهر یاسوج)

احمد روانبخش: کارشناس ارشد برنامه‌ریزی شهری، واحد یاسوج، دانشگاه آزاد اسلامی، یاسوج، ایران

مصطفی میرآبادی: استادیار گروه معماری، واحد مهاباد، دانشگاه آزاد اسلامی، مهاباد، ایران

پذیرش: ۱۳۹۶/۱۲/۲۰

صص ۱۲۴-۱۱۱

دریافت: ۱۳۹۶/۴/۲۵

چکیده

وجود فضاهای عمومی دارای خصیصه اجتماع‌پذیری، مکمل مهمی در جهت اجتماعی شدن افراد است. علاوه بر این، اجتماع‌پذیری فضاهای عمومی موجب ارتقاء روحیه همبستگی، رشد فردی و ایجاد خاطره‌ی جمعی برای همه‌ی شهروندان، بدون در نظر گرفتن جنسیت، نژاد، قومیت، سن و یا سطح اجتماعی و اقتصادی است. این پژوهش در سال ۱۳۹۶ و با روش توصیفی-تحلیلی، به بررسی میزان اجتماع‌پذیری پارک ساحلی شهر یاسوج و همچنین نقش گروه‌های عمده‌ی دموگرافیک در این زمینه پرداخته است. گردآوری اطلاعات به روش‌های پیمایشی (توزیع پرسشنامه) و مشاهدات انجام شده است. مؤلفه‌های ارزیابی اجتماع‌پذیری فضا نیز بر مبنای مطالعات مؤسسه PPS استخراج شده‌اند. نتایج آزمون آلفای کرونباخ، پایایی پرسشنامه و نتایج آزمون‌های KMO و بارتلت کفایت حجم نمونه و همچنین روایی درونی و ساختاری پرسشنامه را تأیید کردند. نتایج تحلیل‌های آماری بر اساس آزمون تک نمونه مستقل $T-test$ مشخص کرد که به طور کلی، فضای مورد مطالعه از اجتماع‌پذیری خوب و قابل قبولی برخوردار است و توانسته گروه‌ها و اقشار مختلفی را به حضور و فعالیت اجتماعی دعوت نماید. به علاوه، نتایج آزمون‌های $T-test$ دوگروه مستقل و $ANOVA$ نشان دادند که اگرچه بیشتر کاربران فضا در قالب گروه‌های مختلف سنی، جنسی، تأهلی، درآمدی، تحصیلاتی و شغلی، نقش و سهم قابل توجه و تقریباً یکسانی در اجتماع‌پذیری پارک ساحلی شهر یاسوج دارند، اما زنان کمتر از مردان و افراد با سطح تحصیلات بالاتر، کمتر از سایر افراد، در اجتماع‌پذیری فضا سهم و نقش دارند.

واژگان کلیدی: فضاهای شهری، اجتماع‌پذیری، عوامل دموگرافیک، پارک ساحلی، شهر یاسوج.

¹. نویسنده‌ی مسئول: Mirabadi1985@gmail.com ۰۹۱۴۴۴۱۶۴۸

بیان مسأله:

اگر پیشرفت تمدن شهرنشینی و شهرگرایی جامعه‌ی بشری در طول تاریخ را معطوف و در ارتباط با رشد روابط انسانی و تعامل اجتماعی افراد جامعه در نظر بگیریم، از آن جایی که تعاملات اجتماعی در کامل ترین تعریف خود، در تمامی ابعاد قابل طرح در بستر فضاهای عمومی، در فضای شهری به منصفی ظهور می‌رسد، می‌توان فضای شهری را مکان ظهور تعامل اجتماعی قلمداد نمود و این چنین است که فضای شهری علاوه بر تأثیر پذیرفتن در شکل‌گیری خود از تعاملات اجتماعی، به آن شکل نیز می‌دهد (ستارزاده و همکاران، ۱۳۸۹: ۱۸۱). از این روست که فضاهای شهری به واسطه‌ی محتوای شکل دهنده‌ی خود، مرکز نمادین پایداری ارزش‌های مردمی است که به بیان قدرت خویش می‌پردازند و آن را در فضا متبلور می‌سازند. بنابراین یکی از مهم‌ترین ابعاد و ویژگی‌های فضاهای شهری ایجاد فرصت‌های لازم جهت شکل‌گیری تعاملات اجتماعی می‌باشد (امینی و پارسا، ۱۳۹۳: ۱)؛ چرا که مکان‌ها در احساس ما از خود و نوع فعالیت‌هایی که انجام می‌دهیم و روشی که با یکدیگر تعامل می‌کنیم تأثیرگذارند و فضاهای شهری در این میان، بستری هستند که ما زمان خود را تحت تأثیر فضاهای اجتماعی پیرامون خود در آن می‌گذرانیم و هنگامی که افراد با سایرین تعامل می‌کنند، رابطه‌ی قوی‌تری با مکان و جامعه خود احساس می‌نمایند (نعیمی نظم‌آباد و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۳۹). وجود فضاهای عمومی دارای خصیصه‌ی اجتماع‌پذیری، مکمل مهمی در جهت اجتماعی شدن افراد است. علاوه بر این، اجتماع‌پذیری فضاهای عمومی موجب ارتقاء روحیه‌ی همبستگی، رشد فردی و ایجاد خاطره‌ی جمعی برای همه شهروندان، بدون در نظر گرفتن جنسیت، نژاد، قومیت، سن یا سطح اجتماعی و اقتصادی است. فضای عمومی به عنوان فضایی در دسترس همه گروه‌ها، ارائه دهنده‌ی آزادی عمل، مالکیت و حق موقت، تعریف می‌شود (Francis et al, 2012: 402). علاوه بر این، بسیاری از اتفاقات در آن خود به خودی و بدون برنامه‌ریزی قبلی روی می‌دهد؛ مردم با یکدیگر ارتباط برقرار می‌کنند، حرکت می‌کنند، می‌نشینند یا به تماشای دیگران می‌پردازند (Efroymsen et al, 2009: 16). ایجاد و بازتولید فضاهای عمومی اجتماع‌پذیر به عنوان محل رخداد تعاملات اجتماعی در راستای خلق محیط‌های شهری پایدار، یکی از اهدافی است که در دهه‌های اخیر بسیار مورد توجه قرار گرفته است. این در حالی است که به دلایل مختلف از جمله گرایش به زندگی ماشینی، حضور گسترده وسایل نقلیه و تغییر چهره‌ی شهر به واسطه‌ی چیرگی اتومبیل بر فضای شهری، افزایش سرعت جابه‌جایی، جدایی‌گزینی مردم از فضاهای عمومی، نادیده انگاری ارزش‌های اجتماعی، فرهنگی و هویتی نهفته در فضاهای عمومی، بی‌توجهی به حفظ و ارتقای حیات جمعی در دهه‌های پیشین، برخی از این فضاها در مقیاس‌های مختلف شهری اهمیت و نقش خود را از دست داده اند (شجاعی و پرتوی، ۱۳۹۴: ۹۴).

پارک ساحلی بر روی رود بشار که در ورودی شهر یاسوج از سمت شیراز، در قسمتی بنام ترمینال قرار دارد، یکی از متنوع‌ترین و زیباترین اماکن تفریحی موجود در شهر یاسوج است که در سال ۱۳۸۳ با مساحتی در حدود ۴۲۸۴۸ متر مربع احداث شده است. اگرچه پارک ساحلی یاسوج در تبدیل شدن به یک فضای عمومی شهری موفق، دارای پتانسیل‌های بالایی، مانند وسعت زیاد نسبت به سایر پارک‌های شهر یاسوج، چشم‌انداز زیبا و استقرار در حاشیه‌ی رودخانه بشار و ... است، اما در عین حال مسائل و مشکلات مختلفی در زمینه‌ی موفقیت، تکمیل و توسعه پارک مذکور وجود دارد. این مسائل و مشکلات عمدتاً از سوی اقشار مختلف مردم شهر، گردشگران وارد شده به شهر و همچنین برخی از مسئولان اجرایی شهر یاسوج نیز مطرح شده‌اند؛ مشکلات و مسائلی از قبیل شرایط نامطلوب حاشیه‌ی رودخانه بشار و پارک ساحلی، تنوع کم امکانات و خدمات و عدم تأمین نیازهای گروه‌های مختلف کاربران، سازوکار ضعیف امنیت، مراقبت و نگهداری فضا، وضعیت نامطلوب فضای سبز این پارک و سرویس‌های بهداشتی موجود در آن، آلودگی صوتی، وجود کسب و کارهای کاذب، بروز تعارضات فرهنگی و اجتماعی مانند استعمال انواع دخانیات، کمبود برخی از زیرساخت‌های وابسته به پارک و مشکلات مدیریتی و

اجرای پارک، از آن جمله‌اند. نکته‌ی دیگر، هزینه و زمان بر بودن احداث و تجهیز پارک ساحلی شهر یاسوج است؛ لذا با توجه به ظرفیت بالای پارک جهت تبدیل شدن به یک پارک شهری موفق و همچنین هزینه‌بر بودن احداث و تجهیز آن، ضروری است تا با مطالعه‌ی جامع، به تحلیل عوامل مؤثر بر موفقیت آن به ویژه در زمینه‌ی اجتماع‌پذیری پرداخت. بنابراین، پژوهش حاضر با هدف سنجش میزان اجتماع‌پذیری پارک ساحلی شهر یاسوج و ارائه‌ی راهکارهای رشد و تقویت آن در این زمینه، سعی دارد تا جوانب و اصول مختلف اجتماع‌پذیری در آن را مورد بررسی قرار دهد تا در نهایت ظرفیت‌ها و نارسایی‌های فضا، در این زمینه مشخص شوند. مسأله‌ی دیگری که در این پژوهش دنبال می‌شود، نقش و سهم گروه‌های مختلف سنی، جنسی، تأهلی، درآمدی، تحصیلاتی و شغلی در اجتماع‌پذیری فضای مورد مطالعه است. پژوهش حاضر می‌کوشد تا به دو سؤال زیر پاسخ دهد:

- پارک ساحلی شهر یاسوج در مؤلفه‌های اجتماع‌پذیری تا چه اندازه موفق بوده است؟
- نقش و سهم گروه‌های مختلف سنی، جنسی، تأهلی، درآمدی، تحصیلاتی و شغلی در اجتماع‌پذیری پارک ساحلی شهر یاسوج چگونه است؟

پیشینه نظری پژوهش:

فضای شهری در مفهومی عام، ارتباط متقابل میان روابط و رفتارهاست. یعنی ضمن آنکه محل همجواری هویت‌های فردی است، در یک زندگی شهری، خود به مثابه مهم‌ترین عامل احراز هویت بوده و بر رفتارها و روابط انسانی تأثیر می‌گذارد (رفیعیان و خدایی، ۱۳۸۸: ۲۲۹). آنچه در دانش طراحی شهری برای فضای باز شهری ارزش محسوب می‌شود، نقش اجتماعی و تعاملی است که این فضا در زندگی جمعی شهروندان ایفا می‌کند. بررسی تاریخی شهرهای مغرب زمین نیز شاهدهی بر این ادعا است. از دوران یونان باستان تا قرن بیستم، شهروند اروپایی مهم‌ترین و مردمی‌ترین رویدادهای جمعی خود را در میدان برگزار می‌کرد. واژه‌ی یونانی آگورا و رومی فوروم به معنای تجمع شهروندان بود. پلازا و انواع فضاهای مشابه در میان اقوام اروپایی، خواه انگلیسی، آلمانی یا فرانسوی و مانند اینها قلب تپنده‌ی شهر و محل گردهمایی و تعامل اجتماعی بود (پاکزاد، ۱۳۸۶: ۱۱۳). فضای شهری به ترکیبی اطلاق می‌شود که از فعالیت‌ها، بناهای مختلف فرهنگی، اجتماعی، اداری، تجاری و مانند آن و عناصر و اجزای شهری به صورتی آراسته، هماهنگ و واجد نظم و زیبایی و بالطبع با ارزش‌های بصری تشکیل می‌گردد و از نظر فیزیکی دارای بدنه‌ای محصورکننده می‌باشد. به عبارتی فضای شهری جزئی از یک شهر است که به عنوان عرصه‌ی عمومی، تجلیگاه فعالیت‌های شهری است (رفیعیان و خدایی، ۱۳۸۸: ۲۳۰).

کار و همکاران (Carr et al, 1992: 79)، ۱۱ نوع از فضا را شناسایی می‌کنند: ۱- پارک‌های عمومی؛ ۲- میدان‌ها و پلازاها؛ ۳- یادبودها؛ ۴- بازارها؛ ۵- خیابان‌ها؛ ۶- زمین‌های بازی؛ ۷- فضای باز اجتماعی؛ ۸- سبزه‌ها و پارک‌راه یا بلوارها؛ ۹- بازارهای سرپوشیده؛ ۱۰- فضاهای یافته شده/ فضاهای روزمره و ۱۱- آب کنارها. لاینچ فضاهای شهری را به موارد زیر طبقه‌بندی می‌کند: پارک منطقه‌ای، پارک شهری، میدان و فضاهای باز مشابه، پارک‌های خطی، زمین بازی کودکان و بزرگسالان، زمین‌های آزاد و غیرقابل استفاده (چرخچیان، ۱۳۹۰: ۷۲).

مفهوم اجتماع‌پذیری: استفاده از واژه‌های اجتماع‌پذیر و اجتماع‌گریز بیانگر کیفیت‌های فضایی هستند که مردم را دور هم جمع و یا از هم دور می‌کنند. این واژه‌ها را برای نخستین بار، همفری اسموند با همراهی رابر تسامر، زمانی که مدیریت بیمارستانی در کانادا را بر عهده داشت تعریف کردند (Osmand, 1957: 26). فرآیند اجتماع‌پذیری، با برقراری تعامل و ارتباط اجتماعی بین بهره‌برداران هر فضای عمومی و مشترک معماری قابل حصول است و قابلیت شرکت مؤثر در تعامل با دیگران، چه در

زندگی خصوصی و چه در زندگی عمومی و حرفه‌ای انسان‌ها، از اهمیت حیاتی برخوردار است (فرگاس، ۱۳۷۹: ۱۲). فضای عمومی به عنوان فضایی در دسترس همه‌ی گروه‌ها، ارائه‌دهنده‌ی آزادی عمل، مالکیت و حق موقت، تعریف می‌شود (Francis et al, 2012: 402). این فضاها، مکان‌هایی هستند که شهروندان و بازدیدکنندگان می‌توانند همچون یکدیگر و با محدودیتی کمتر نسبت به دیگر فضاها، وارد آن شوند (آریگی، ۱۹۹۷، به نقل از شجاعی و پرتوی ۱۳۹۴: ۹۷). علاوه بر این بسیاری از اتفاقات خود به خودی و نه از قبل برنامه‌ریزی شده در آن روی می‌دهد؛ مردم با یکدیگر ارتباط برقرار می‌کنند، حرکت می‌کنند، می‌نشینند یا به تماشای دیگران می‌پردازند (Efroymson et al, 2009: 16). این فضاها محل تبادل افکار و اطلاعات و مکانی برای شکل‌گیری شبکه‌های اجتماعی هستند (دانشپور و چرخچیان، ۱۳۸۶: ۲۰). فضاها عمومی بدون پرداخت هزینه‌ی ورودی، بدون فرم یا لباس خاصی است (Kurniawati, 2012: 477). استفاده‌کنندگان از این فضاها شگفتی و لذت غیرمنتظره‌ای را تجربه می‌کنند: بازی کردن کودکان، قدم زدن جوانان، گفتگوی افراد مسن و استراحت کردن افراد خسته. هیچ تمایز روشنی بین ناظران و مشاهده‌کنندگان وجود ندارد. همه‌ی آنها در صحنه و بخشی از مخاطبان هستند (Efroymson et al, 2009: 16). این فضاها توسط یک سازمان عمومی در خدمت منافع عموم تأمین و اداره می‌شود (Garcia-Ramon, 2004: 16).

مؤسسه PPS که در سال ۱۹۷۵ با هدف ایجاد حرکتی جهانی به منظور ساخت مکان‌هایی مردمی ایجاد شد، در مطالعات خود بر روی بیش از ۱۰۰۰ مورد فضای عمومی در نقاط مختلف دنیا، یکی از مهم‌ترین ابعاد و ویژگی‌های فضاهای عمومی را اجتماع‌پذیری آنها می‌داند. اجتماع‌پذیری فضاهای عمومی با میزان حضور گروه‌های مختلف اجتماعی، وجود شبکه‌های اجتماعی و زندگی فعال در ساعات مختلف شبانه روز قابل ارزیابی است و شاخص‌های آن به این شرح است: انتخاب مکان برای ملاقات با دوستان، حضور افراد به صورت گروهی، استفاده منظم از فضا، میزان تعاملات کلامی افراد با یکدیگر، روحیه مردم در فضا، شناختن یکدیگر، معرفی و توصیه‌ی مکان به سایرین، میزان تماس چشمی، وجود گروه‌های مختلف سنی و قومی و تمایل افراد در حفاظت داوطلبانه از مکان (https://PPS.org, 2009).

عباس زاده و تمری (۱۳۹۱)، در مقاله‌ای با عنوان «بررسی و تحلیل مؤلفه‌های تأثیرگذار بر بهبود کیفیات فضایی پیاده‌راه‌ها به منظور افزایش سطح تعاملات اجتماعی، مطالعه موردی؛ محورهای تربیت و ولیعصر تبریز»، به بررسی نمونه‌هایی از فضاهای پیاده در این کلان‌شهر پرداخته است. نتایج پژوهش، نشانگر این مدعاست که مؤلفه‌های سرزندگی، خوانایی، ایمنی و امنیت و نفوذپذیری که از مؤلفه‌های اصلی کیفیت فضاهای شهری محسوب می‌شوند، ارتباط معنی‌داری با سطح تعاملات اجتماعی و میزان حضور شهروندان در فضاهای شهری پیاده‌محور کلان‌شهر تبریز دارند. قنبران و جعفری (۱۳۹۳)، در مقاله‌ای با عنوان «بررسی عوامل مؤثر بر ارتقاء تعاملات اجتماعی در میان ساکنان محله مسکونی»، به بررسی عوامل مؤثر بر ارتقاء تعاملات اجتماعی در بین ساکنین و شاغلین محله‌ی درکه تهران پرداخته‌اند. نتایج این پژوهش بیانگر آن است که ساختار اجتماعی-سیاسی شهر، ساختار کالبدی-فضایی و حالات روحی-روانی استفاده‌کنندگان از فضا در ارتقاء تعاملات اجتماعی در میان ساکنان درکه تأثیرگذار می‌باشد. شجاعی و پرتوی (۱۳۹۴) نیز در مقاله‌ای با عنوان «عوامل مؤثر بر ایجاد و ارتقاء اجتماع‌پذیری در فضاهای عمومی»، به تبیین عوامل مؤثر در ایجاد و ارتقاء اجتماع‌پذیری در فضاهای عمومی، با در نظر گرفتن مقیاس‌های مختلف فضاهای عمومی در شهر تهران پرداخته‌اند. نتیجه‌ی به دست آمده نشان می‌دهد که توجه به معیارهای اجتماع‌پذیری در حین برنامه‌ریزی و طراحی فضاها موجب می‌شود آنها در کنار یکدیگر و در مقیاس‌های مختلف به حیات خود ادامه دهند. در پژوهشی دیگر، محمدی و آیت‌اللهی (۱۳۹۴)، مقاله‌ای تحت عنوان «عوامل مؤثر در ارتقای اجتماع‌پذیری بناهای فرهنگی موردی: فرهنگسرای فرشچیان اصفهان» را تدوین نموده‌اند. هدف از انجام این مقاله،

یافتن روابطی بین کیفیت‌های فضایی و مفاهیم اجتماعی، از جمله اجتماع‌پذیری در معماری و طراحی شهری و به‌کارگیری آن‌ها در طراحی بناهای فرهنگی است. نتایج پژوهش حاضر حاکی از وجود رابطه‌ای مستقیم بین میزان اجتماع‌پذیری و مؤلفه‌های کالبدی و فعالیتی محیط ساخته شده است. این مؤلفه‌ها گاه به‌تنهایی و گاه در ترکیب با یکدیگر می‌توانند در کمیت و کیفیت اجتماع‌پذیری بناهای عمومی اثرگذار باشند.

روش‌شناسی پژوهش:

روش تحقیق حاضر توصیفی-تحلیلی می‌باشد. این تحقیق در وهله‌ی اول به دنبال ارزیابی موفقیت فضای شهری مورد مطالعه (پارک ساحلی شهر یاسوج) در زمینه اجتماع‌پذیری است و در وهله‌ی دوم در تلاش است تا میزان حضور و فعالیت اجتماعی گروه‌های مختلف سنی، جنسی، تأهلی، درآمدی، تحصیلاتی و شغلی را در فضای مورد مطالعه باهم مقایسه کند تا سهم و نقش هر کدام از عوامل زمینه‌ای و دموگرافیک مذکور را در اجتماع‌پذیری فضا مشخص کند. بر این اساس روش گردآوری اطلاعات تحقیق که در سال ۱۳۹۶ انجام گرفته است مبتنی بر روش اسنادی و روش میدانی است. بنابراین ابتدا به منظور انتخاب مؤلفه‌های اصلی و قابل سنجش اجتماع‌پذیری، به مطالعه‌ی کتب، پایان‌نامه‌ها و همچنین مقالات مرتبط پرداخته شد. ناگفته نماند که بیشتر مؤلفه‌ها بر اساس نتایج مطالعات مؤسسه پروژه فضای عمومی انتخاب شده‌اند که عبارتند از: ۱- میزان تمایل به استفاده از فضا به صورت گروهی ۲- میزان تمایل به انتخاب فضا برای ملاقات با دوستان ۳- میزان تعاملات کاربران با دیگر افراد حاضر در مکان ۴- میزان تمایل به حفظ، نگهداری و برنامه‌ریزی برای این فضا ۵- میزان موفقیت فضا از نظر حضور گروه‌های مختلف سنی و جنسی ۶- میزان استفاده مکرر و منظم کاربران از فضا. سپس به منظور سنجش مؤلفه‌های مذکور، ۲۰۰ پرسشنامه بین کاربران پارک ساحلی شهر یاسوج توزیع شدند. جهت تجزیه و تحلیل اطلاعات، داده‌های پرسشنامه‌ها در نرم افزار SPSS مورد تجزیه تحلیل قرار گرفتند. به منظور سنجش پایایی پرسشنامه از آزمون آلفای کرونباخ و برای سنجش کفایت حجم نمونه و همچنین روایی درونی و ساختاری پرسشنامه از آزمون‌های KMO و بارتلت بهره گرفته شده است. نتیجه‌ی آزمون آلفای کرونباخ در سنجش اولیه (۳۰ پرسشنامه) با مقدار $0/833$ نشان از پایایی قابل قبول پرسشنامه دارد (حداقل مقدار قابل قبول $0/7$ می‌باشد). همچنین نتیجه آزمون KMO با مقدار $0/696$ کفایت حجم نمونه را تأیید می‌نماید (حداقل مقدار قابل قبول $0/6$ می‌باشد)؛ نتیجه آزمون بارتلت نیز با مقدار کای اسکور $174/688$ و سطح معنی داری $0/000$ ، روایی درونی و ساختاری پرسشنامه را تأیید می‌نماید. در ادامه با استفاده از آزمون T تک نمونه‌ای مستقل میزان موفقیت محدوده مورد مطالعه در مؤلفه‌های اجتماع‌پذیری سنجش شده است. از آزمون T دوگروه مستقل نیز جهت سنجش ارتباط جنسیت و تاهل با اجتماع‌پذیری بهره‌گیری شده است. آزمون $ANOVA$ نیز برای سنجش ارتباط متغیرهای گروه‌های سنی، تحصیلی، شغلی، درآمدی با اجتماع‌پذیری مورد استفاده قرار گرفته است. افزون بر این، به منظور تجزیه و تحلیل دقیق‌تر فضا از مشاهدات میدانی و تهیه تصاویر نیز استفاده شده است. به دلیل مشخص نبودن جامعه‌ی آماری این تحقیق (پارک ساحلی شهر یاسوج) و عدم اطلاع از واریانس جامعه، حجم نمونه با فرمول کوکران مشخص شده است. همچنین چون از پرسشنامه با طیف لیکرت ۵ درجه استفاده شده است، بزرگ‌ترین مقدار ۵ و کوچک‌ترین مقدار ۱ خواهد بود؛ بنابراین انحراف معیار آن برابر $0/66$ است و می‌توان از مقدار $0/66$ استفاده کرد. این مقدار بیشینه انحراف معیار است (مومنی، ۱۳۸۷) به نقل از کریمی و همکاران، ۱۳۹۶: ۹۵). همچنین سطح اطمینان $95/0$ و دقت برآورد $0/01$ در نظر گرفته شده است بنابراین حجم نمونه برابر است با: $n = 170 \Rightarrow n = 0/66, \sigma = 0/01, \varepsilon = 1/96 = 2Z\alpha$

بدین ترتیب جهت دقت بیشتر نتایج، تعداد ۲۰۰ پرسشنامه در فضای مورد مطالعه توزیع شدند.

قلمرو پژوهش:

شهر یاسوج مرکز شهرستان بویراحمد است (شکل شماره ۱). شهر یاسوج در موقعیت جغرافیایی ۳۰ درجه و ۲۸ دقیقه عرض شمالی از خط استوا و ۵۱ درجه و ۳۶ دقیقه طول شرقی از نصف النهار گرینویچ قرار گرفته است (اکبری، ۱۳۸۵: ۴۰). حوزه شهری یاسوج در پهنه‌ی کوهستانی زاگرس مرتفع و چین خورده واقع شده است. این محدوده به وسیله‌ی پهنه‌های توپوگرافی پیچیده و پرشیب احاطه شده است. مساحت شهر یاسوج در سال ۱۳۹۰، ۱۸۰۱ هکتار و جمعیتی بالغ بر ۱۰۸۵۰۵ نفر بوده است. این شهر از چهار ناحیه و ۲۳ محله تشکیل شده است (صفایی پور و همکاران، ۱۳۹۰: ۱۴۸).

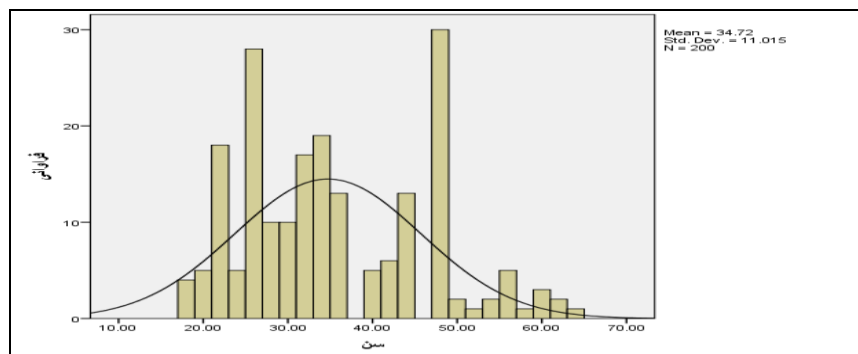

شکل ۱- موقعیت شهر یاسوج در ایران، استان و شهرستان- منبع: مهندسین مشاورین آمود (۱۳۸۶).

محدوده‌ی مورد مطالعه‌ی این پژوهش پارک ساحلی شهر یاسوج است که بر روی رود بشار که در ورودی شهر یاسوج در قسمتی بنام ترمینال قرار دارد. پارک مذکور یکی از متنوع‌ترین و زیباترین اماکن تفریحی موجود در شهر یاسوج است که در سال ۱۳۸۳ با مساحتی در حدود ۴۲۸۴۸ متر مربع احداث شده است. (شکل شماره ۲).

یافته‌های پژوهش:

الف) توزیع فراوانی سن کاربران: نمودار شماره ۱ توزیع فراوانی رده‌های سنی و سایر نتایج آماری را نشان می‌دهد.

نمودار ۱- نمودار فراوانی پاسخ‌های نمونه آماری به سن کاربران- منبع: یافته‌های پژوهش ۱۳۹۶.

ب) توزیع فراوانی جنسیت و تأهل کاربران: بیش از ۵۵ درصد پرسش شوندگان مرد و ۴۵ درصد زن هستند. همچنین ۵۷/۵ درصد افراد متأهل و ۴۲/۵ درصد مجرد هستند.

ج) توزیع فراوانی درآمد کاربران (بر حسب تومان): جدول شماره ۱، توزیع فراوانی و درصد پاسخ‌های نمونه آماری بر اساس میزان درآمد (بر حسب تومان) را نشان می‌دهد.

جدول ۱- توزیع فراوانی و درصد پاسخ‌های نمونه آماری به میزان درآمد (بر حسب تومان)

گروه‌ها کمیت پاسخ	کمتر از ۱ میلیون	۱ تا ۲ میلیون	۳-۲ میلیون	۴-۳ میلیون	بالاتر از ۴ میلیون	جمع
فراوانی	۶۳	۹۱	۲۸	۱۱	۷	۲۰۰
درصد	۳۱/۵	۴۵/۵	۱۴	۵/۵	۳/۵	۱۰۰

منبع: یافته‌های پژوهش ۱۳۹۶.

د) توزیع فراوانی میزان تحصیلات: در جدول شماره ۲، توزیع فراوانی و درصد پاسخ‌های نمونه آماری بر اساس میزان تحصیلات، مشخص شده‌اند.

جدول ۲- توزیع فراوانی و درصد پاسخ‌های نمونه آماری بر اساس میزان تحصیلات

گروه‌ها کمیت پاسخ	زیر دیپلم	دیپلم	فوق دیپلم	لیسانس	فوق لیسانس	دکتری	جمع
فراوانی	۱۰	۴۲	۲۴	۷۵	۴۰	۹	۲۰۰
درصد	۵	۲۱	۱۲	۳۷/۵	۲۰	۴/۵	۱۰۰

منبع: یافته‌های پژوهش ۱۳۹۶.

ه) توزیع فراوانی وضعیت شغلی کاربران: مندرجات جدول شماره ۳، توزیع فراوانی و درصد پاسخ‌های نمونه آماری به سؤال وضعیت شغلی را نشان می‌دهد.

جدول ۳- توزیع فراوانی و درصد پاسخ‌های نمونه آماری به سؤال وضعیت شغلی

گروه‌ها کمیت پاسخ	کارمند	کارگر	آزاد	بیکار	محصل- دانشجو	جمع
فراوانی	۹۸	۶	۴۸	۳۱	۱۷	۲۰۰
درصد	۴۹	۳	۲۴	۱۵/۵	۸/۵	۱۰۰

منبع: یافته‌های پژوهش ۱۳۹۶.

شایان ذکر است یکی از مهم‌ترین فرضیات در تحلیل‌های آماری، اطمینان از نرمال بودن داده‌ها قبل از تحلیل می‌باشد. بر این اساس مقدار چولگی و کشیدگی برای مؤلفه‌های تحقیق در نرم افزار SPSS محاسبه شد که میزان چولگی و کشیدگی تمامی مؤلفه‌های مورد مطالعه بین ۲- تا ۲ بدست آمد و مشخص شد داده‌های مورد مطالعه از توزیع نرمال برخوردارند و استفاده از آزمون‌های پارامتریک بلامانع است.

سنجش میزان اجتماع‌پذیری فضای مورد مطالعه:

در این قسمت جهت سنجش موفقیت فضا از حیث شاخص‌های اجتماع‌پذیری از آزمون T -test تک نمونه‌ای مستقل در قالب جدول شماره ۴ بهره گرفته شده است.

جدول ۴- نتایج آزمون T -test برای سوالات سنجش شده در متغیر اجتماع پذیری

میانگین آزمون = ۳		اختلاف میانگین	سطح معنی داری	درجه آزادی	آزمون t	عامل
فاصله ی اطمینان ۹۵ صدم برای اختلاف میانگین ها	حد پایین					
۰/۵۵۸	۰/۲۳۱	۰/۳۹۵	۰/۰۰۰	۱۹۹	۴/۷۶۲	تمایل به استفاده از فضا به صورت گروهی
۰/۱۰۹	۰/۲۲۹	-۰/۰۶۰	۰/۴۸۷	۱۹۹	-۰/۶۹۷	تمایل به انتخاب فضا برای ملاقات با دوستان
۰/۰۵۲	-۰/۲۸۲	-۰/۱۱۵	۰/۱۷۷	۱۹۹	-۱/۳۵۶	تعاملات کاربران با دیگر افراد حاضر در مکان
-۰/۱۲۰	-۰/۴۱۹	-۰/۲۷۰	۰/۰۰۰	۱۹۹	-۳/۵۷۲	تمایل به حفظ، نگهداری و برنامه ریزی برای این فضا
۰/۷۸۶	۰/۴۵۳	۰/۶۲۰	۰/۰۰۰	۱۹۹	۷/۳۵۱	موفقیت فضا از نظر حضور گروه های مختلف سنی و جنسی
۰/۴۱۷	۰/۱۲۲	۰/۲۷۰	۰/۰۰۰	۱۹۹	۳/۶۰۴	حضور و استفاده مکرر و منظم از فضا

منبع: یافته های پژوهش ۱۳۹۶.

مندرجات جدول شماره ۴ مشخص می سازد که تفاوت میانگین مؤلفه های میزان تمایل به انتخاب فضا برای ملاقات با دوستان (با سطح معنی داری ۰/۴۸۷) و میزان تعاملات کاربران با دیگر افراد حاضر در مکان (با سطح معنی داری ۰/۱۷۷) با سطح متوسط آزمون (عدد ۳)، معنی دار نمی باشد؛ بنابراین پارک ساحلی شهر یاسوج در دو مؤلفه ی مذکور در سطح متوسطی ارزیابی می گردد. همچنین تفاوت میانگین مؤلفه ی میزان تمایل به حفظ، نگهداری و برنامه ریزی برای این فضا (با سطح معنی داری ۰/۰۰۰) با سطح متوسط آزمون، منفی و معنی دار است که نشان دهنده عدم تمایل کافی کاربران فضا به حفظ، نگهداری و برنامه ریزی فضا می باشد. تفاوت میانگین سایر مؤلفه های تمایل به استفاده از فضا به صورت گروهی (با سطح معنی داری ۰/۰۰۰)، میزان موفقیت فضا از نظر حضور گروه های مختلف سنی و جنسی (با سطح معنی داری ۰/۰۰۰) و میزان حضور و استفاده ی مکرر و منظم کاربران از فضا (با سطح معنی داری ۰/۰۰۰)، با سطح متوسط آزمون مثبت و معنی دار می باشد؛ به عبارت دیگر، پارک ساحلی شهر یاسوج در چهار مؤلفه ی فوق الذکر در سطح بالاتر از متوسط یا مطلوب قرار می گیرد (اشکال شماره ۲، ۳).

شکل ۲- استفاده گروهی کاربران از فضای مورد مطالعه - منبع: نگارندگان ۱۳۹۶.

شکل ۳- حضور گروه های مختلف سنی و جنسی در فضای مورد مطالعه- منبع: نگارندگان ۱۳۹۶ و خیرگزاری تابناک ۱۳۹۵.

به طور کلی، بر اساس مشاهدات میدانی و پیمایش انجام شده در فضا، مشخص شد که فضای مورد مطالعه از سوی گروه های مختلف سنی و جنسی با استقبال قابل قبولی روبرو بوده است؛ اما در این بین میزان حضور گروه سنی سالمندان به ویژه در گروه زنان سالمند کمتر از سایر گروه های سنی است. این مسأله در (نمودار ۱) نیز مشاهده می گردد. شایان ذکر است که عدم تمایل گروه سالمندان به حضور در فضاهای شلوغ و هیجانی و عدم تأمین مناسب فضاهای آرام و متناسب با روحیهی سالمندان از جمله دلایل این مسأله می باشد. همچنین وجود فضاهای جمعی همچون محل انجام بازی های محلی و مراسم های خاص، پله ها، نشیمن گاه های دسته جمعی و لبه ها از جمله مواردی است که در فضای مورد مطالعه به منظور حضور گروهی افراد، طراحی و اجرا شده که در شکل شماره ۴، به خوبی قابل مشاهده اند.

شکل ۴- وجود فضاهای جمعی مناسب در فضا در قالب محل انجام مراسم های خاص و بازی های محلی - منبع: نگارندگان ۱۳۹۶.

در این بخش، به منظور حصول نتیجهی نهایی از آزمون T تک نمونه ای مستقل استفاده شده است. (جدول شماره ۵).

جدول ۵- آزمون T تک نمونه‌ای برای سنجش کلی وضعیت اجتماع پذیری فضا

میانگین آزمون = ۳						عامل
فاصله اطمینان ۹۵ صدم		اختلاف میانگین	سطح معنی داری	درجه آزادی	آزمون t	
حد بالا	حد پایین					
۰/۲۳۶	۰/۰۳۷	۰/۱۳۶	۰/۰۰۷	۱۹۹	۲/۷۱۱	موفقیت پارک ساحلی از حیث اجتماع پذیری

منبع: یافته‌های پژوهش ۱۳۹۶.

جدول شماره ۵ نشان می‌دهد میانگین موفقیت و مطلوبیت فضای مورد مطالعه از حیث اجتماع‌پذیری برابر با ۳/۱۳۶ می‌باشد که بالاتر از حد متوسط است. همچنین با توجه به مقدار آزمون T و مقدار سطح معنی‌داری حاصله ($sig. = /۰۰۷$) که کمتر از ۰/۰۵ شده، با اطمینان ۰/۹۵ می‌توان ادعا نمود که میزان موفقیت و مطلوبیت پارک ساحلی شهر یاسوج از حیث اجتماع‌پذیری بالاتر از سطح متوسط قرار دارد.

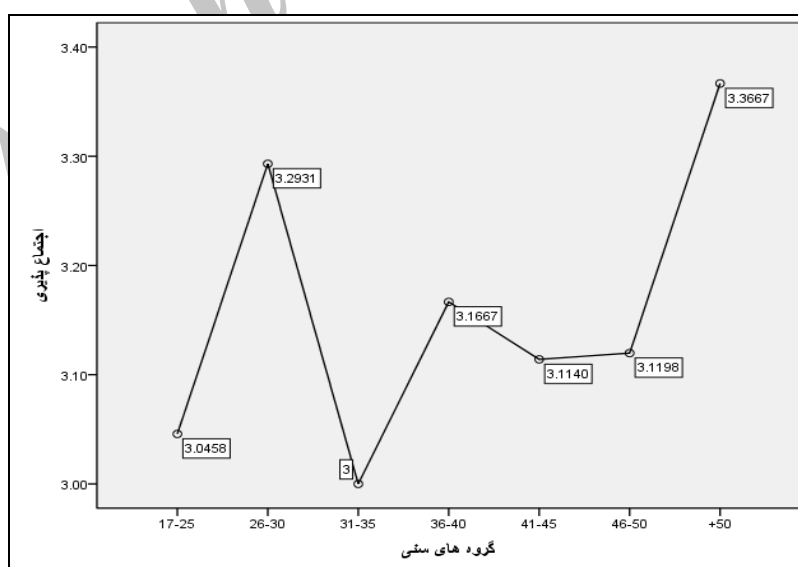
ارتباط عوامل دموگرافیک با اجتماع‌پذیری پارک ساحلی شهر یاسوج:

الف) ارتباط سن با اجتماع‌پذیری: در این بخش، ابتدا کاربران پاسخ دهنده در ۷ گروه سنی (۲۵-۱۷، ۳۰-۲۶، ۳۵-۳۱، ۴۰-۳۶، ۴۱-۴۵، ۴۶-۵۰ و ۵۰+) دسته بندی و با استفاده از آزمون $ANOVA$ به سنجش ارتباط گروه‌های سنی و اجتماع‌پذیری فضا، پرداخته شده است. (جدول ۶).

جدول ۶ - نتایج آزمون آنوا بین گروه‌های سنی با اجتماع‌پذیری در پارک ساحلی شهر یاسوج

شاخص	مجموع مربعات	درجه آزادی	مربع میانگین	آماره F	سطح معنی‌داری
بین گروهی	۲/۷۴۳	۶	۰/۴۵۷	۰/۹۰۷	۰/۴۹۱
درون گروهی	۹۷/۲۹۰	۱۹۳	۰/۵۰۴		
کل	۱۰۰/۰۳۳	۱۹۹			

منبع: یافته‌های پژوهش ۱۳۹۶.

نموار ۲- اختلاف میانگین اجتماع‌پذیری پارک ساحلی یاسوج در گروه‌های مختلف سنی - منبع یافته‌های پژوهش ۱۳۹۶.

با توجه به نتایج جدول شماره ۸، مقدار آماره f برابر با $۰/۹۰۷$ با سطح معنی داری $۰/۴۹۱$ می باشد و بیانگر این است که بین گروه های سنی با اجتماع پذیری در پارک ساحلی شهر یاسوج ارتباط معنی داری وجود ندارد. لذا می توان گفت که کاربران با گروه های سنی مختلف نقش و سهم قابل توجه (با توجه به میانگین متوسط و بالاتر از متوسط) و یکسانی را در اجتماع پذیری فضای مورد مطالعه داشته اند (شکل ۵). ناگفته نماند یکی از مهم ترین عواملی که سبب حضور گروه های سنی و جنسی مختلف در پارک ساحلی شهر یاسوج شده، تعاملات و فعالیت های اجتماعی قابل توجهی را باعث شده است، وجود فعالیت های خاص و مکرر در فضا است که از جمله ی آنها می توان به برگزاری مراسمات، جشن ها، اعیاد، جشنواره ها، بازارها، بازی های بومی - محلی و ... اشاره کرد.

ب) ارتباط جنسیت با اجتماع پذیری: در این قسمت به منظور سنجش و مقایسه حضور، مشارکت و تعاملات اجتماعی دو گروه مردان و زنان در فضا، از آزمون T دو نمونه مستقل استفاده شده است که نتیجه ی آن در جدول ۷ نشان داده شده است.

جدول ۷- نتایج آزمون T دو نمونه مستقل پیرامون مقایسه میزان اجتماع پذیری به تفکیک جنسیت

شاخص	جنسیت	فراوانی	میانگین	انحراف استاندارد	F لون	معنی داری F	آزمون t	درجه آزادی	سطح معنی داری
اجتماع پذیری	مرد	۱۰۹	۳/۲۲	۰/۷۲۲	۱/۱۹۴	۰/۲۷۶	۲/۳۱۵	۱۹۸	۰/۰۲۲
	زن	۹۱	۲/۹۹	۰/۶۷۵					

منبع: یافته های پژوهش ۱۳۹۶.

نتایج جدول فوق نشان می دهد، T محاسبه شده در سطح $۰/۰۵$ معنی دار است (سطح معنی داری $۰/۰۲۲$) و می توان چنین نتیجه گیری کرد که بین جنسیت با اجتماع پذیری در پارک ساحلی شهر یاسوج تفاوت معنی داری وجود دارد. همان طور که در جدول فوق مشخص است، این میانگین در بین مردان ($۳/۲$) بیشتر از زنان ($۲/۹$) است؛ به عبارت دیگر اگرچه حضور و فعالیت اجتماعی زنان نیز در پارک ساحلی یاسوج قابل قبول بوده، در مجموع متوسط ارزیابی می شود، اما نسبت به حضور و فعالیت اجتماعی مردان به صورت معنی داری کمتر است.

ج) ارتباط وضعیت تأهل با اجتماع پذیری: سنجش اجتماع پذیری فضای مورد مطالعه از حیث اینکه کاربرد و جذابیت فضا بین مجردین و متأهلین متفاوت است یا خیر، ماهیت فضا را هر چه بیشتر، مشخص می کند. به منظور سنجش مذکور نیز از آزمون T دو نمونه مستقل استفاده شده است که نتایج آن در جدول شماره ۸ درج شده است.

جدول ۸- نتایج آزمون T دو نمونه مستقل پیرامون مقایسه میزان اجتماع پذیری به تفکیک وضعیت تأهل

شاخص آماری	وضعیت تأهل	فراوانی	میانگین	انحراف استاندارد	F لون	سطح معنی داری F	آزمون t	درجه آزادی	معنی داری
میزان اجتماع پذیری	مجرد	۸۳	۳/۰۵	۰/۸۰۶	۵/۳۵۲	۰/۰۲۲	-۱/۱۲۵	۱۵۰/۳	۰/۲۶۳
	متأهل	۱۱۱	۳/۱۷	۰/۶۲۸					

منبع: یافته های پژوهش، ۱۳۹۶.

چنان که نتایج جدول فوق نشان می دهد، T محاسبه شده در سطح $۰/۰۵$ معنی دار نیست (سطح معنی داری $۰/۲۶۳$)؛ به عبارتی دیگر می توان چنین نتیجه گیری نمود که بین وضعیت تأهل با اجتماع پذیری در پارک ساحلی شهر یاسوج تفاوت معناداری وجود ندارد. همان طوری که در جدول فوق مشخص است این میانگین در بین افراد مجرد و متأهل بالاتر از متوسط (۳) و تا حدودی یکسان است؛ لذا این ویژگی از نقاط مثبت و قوت فضا است.

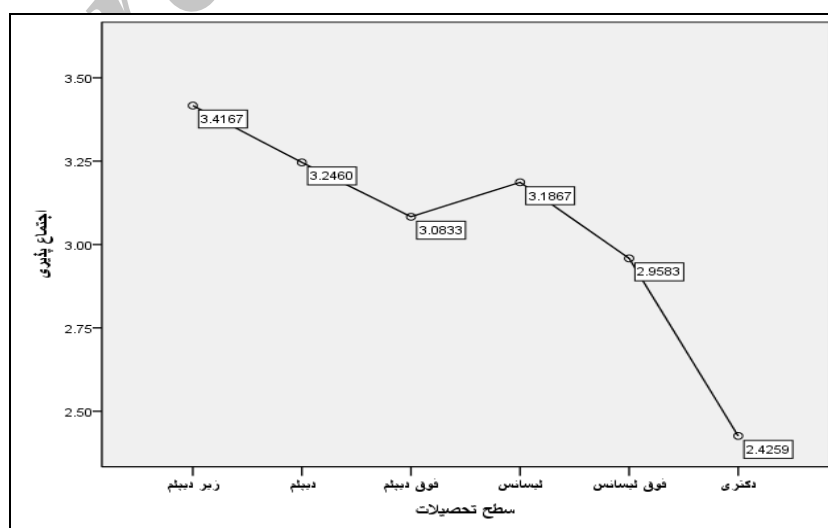
د) ارتباط سطح تحصیلات، درآمد و شغل با اجتماع پذیری: در ادامه، تمایل گروه های مختلف کاربران از حیث سطح تحصیلات، میزان درآمد و گروه های شغلی به حضور و فعالیت اجتماعی مورد سنجش قرار گرفته اند تا مشخص شود که کاربرد و جذابیت فضا از لحاظ تنوع فعالیتی، امکان و سهولت دسترسی به فعالیت ها و خدمات، هزینه های فعالیت ها و خدمات موجود در فضا و ... برای طبقات و اقشار مختلف کاربران یکسان است یا این که جذابیت و عام المنفعه بودن فضا زیر سوال می رود. بنابراین می توان تحلیل واریانس یکطرفه را برای این متغیرها انجام داد. (جدول شماره ۹).

جدول ۹- آنوای یکراهه میزان اجتماع پذیری به تفکیک متغیرهای دموگرافیک

سطح معنی داری	مجموع مربعات	درجه آزادی	مربع میانگین	آماره F	سطح معنی داری
۰/۰۱۱	بین گروهی	۵	۱/۴۵۹	۳/۰۵۱	سطح تحصیلات
	درون گروهی	۱۹۴	۰/۴۷۸		
	کل	۱۹۹			
۰/۷۶۱	بین گروهی	۴	۰/۲۳۶	۰/۴۶۵	درآمد
	درون گروهی	۱۹۵	۰/۵۰۸		
	کل	۲۹۹			
۰/۹۳۳	بین گروهی	۴	۰/۱۰۷	۰/۲۱۰	شغل
	درون گروهی	۱۹۵	۰/۵۱۱		
	کل	۱۹۹			

منبع: یافته های پژوهش ۱۳۹۶.

بر اساس یافته های جدول شماره ۱۱، مشاهده می شود که بین متغیرهای نوع شغل و درآمد ماهیانه افراد با اجتماع پذیری ارتباط معنی داری وجود ندارد ($p\text{-value} \geq 0/05$) ولی بین متغیر سطح تحصیلات پاسخگویان با اجتماع پذیری ارتباط معنی داری وجود دارد ($p\text{-value} \leq 0/05$). با توجه به مقدار سطح معنی داری بدست آمده ($sig=0/011$)، ملاحظه می شود که بین اختلاف میانگین اجتماع پذیری پارک ساحلی یاسوج در گروه های مختلف تحصیلی تفاوت معنی داری وجود دارد. از این رو فضای مورد مطالعه برای گروه های تحصیلی بالاتر، در مقایسه با سایر گروه ها، جذابیت کمتری برای حضور و فعالیت جمعی داشته است. (نمودار شماره ۳).

نمودار ۳- اختلاف میانگین اجتماع پذیری پارک ساحلی یاسوج در سطوح مختلف تحصیلی - منبع: یافته های پژوهش ۱۳۹۶.

در نهایت می‌توان گفت اگرچه بیشتر کاربران فضا در قالب گروه‌های مختلف سنی، جنسی، تأهلی، درآمدی، تحصیلاتی و شغلی نقش و سهم قابل توجه (متوسط و بالاتر از متوسط) و یکسانی در اجتماع‌پذیری پارک ساحلی شهر یاسوج دارند، اما نتایج بدست آمده در این بخش نشان دادند که در دو گروه جنسی و سطح تحصیلاتی تفاوت معنی‌داری بین زنان و مردان و همچنین سطوح تحصیلاتی بالاتر با سایر گروه‌ها در حضور و فعالیت اجتماعی در فضا مشاهده می‌شود به طوری که زنان کمتر از مردان و افراد با سطح تحصیلات بالاتر، کمتر از سایر افراد، در اجتماع‌پذیری فضای مورد مطالعه سهم و نقش دارند.

نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادها:

مهم‌ترین نتایج برگرفته از این پژوهش عبارتند از:

- یافته‌های توصیفی نشان داد که بر اساس ویژگی‌های دموگرافیک و زمینه‌ای، از لحاظ جنسیت، تاهل، درآمد، شغل و تحصیلات، به ترتیب، مردان، متأهلین، قشر متوسط با درآمد یک تا دو میلیون تومان، کارمندان و کاربران با سطح تحصیلات لیسانس، بیشترین استفاده کنندگان از فضا را تشکیل می‌دهند. در واقع، اگرچه پارک ساحلی یاسوج پذیرای گروه‌ها و اقشار مختلفی است اما این فضا بیشتر مورد استفاده‌ی مردان و اقشار متوسط جامعه قرار گرفته است.
- با بررسی مؤلفه‌های اجتماع‌پذیری، مشخص شد که فضای مورد مطالعه با اجتماع‌پذیری خوبی همراه است به طوری که بیشتر مؤلفه‌های اجتماع‌پذیری در فضای مورد مطالعه با سطح متوسط و بالاتر از متوسط همراه می‌باشند که نشانگر آن است که گروه‌ها و اقشار مختلف جامعه استقبال مطلوبی از حضور در فضا و تمایل خوبی جهت تعاملات و فعالیت‌های اجتماعی در فضا داشته‌اند؛ توضیح این‌که اگرچه فضای مورد مطالعه اجتماع‌پذیری مطلوبی را دارا می‌باشد، اما به ویژه در جنبه‌های فعالیتی، کاستی‌هایی در فضا مشاهده می‌شود. به بیان دیگر اجتماع‌پذیری مناسب پارک ساحلی شهر یاسوج بیشتر ناشی از عوامل مختلفی مانند بستر طبیعی و جذاب فضا و دارا بودن منظر مناسب به لحاظ آسایش و آرامش بصری و همچنین انجام فعالیت‌های خاص در فضا است که گهگاه به صورت روزانه، هفتگی، ماهانه و سالانه صورت می‌گیرد. فعالیت‌هایی مانند برگزاری جشن‌ها، اعیاد، جشنواره‌ها، بازارهای موقت، مراسم‌های فرهنگی و مذهبی، ورزش‌های محلی و ... از این دسته‌اند.
- اگرچه بیشتر کاربران فضا در قالب گروه‌ها و اقشار مختلف، نقش قابل توجه و یکسانی در اجتماع‌پذیری فضای مورد مطالعه دارند اما مشخص شد زنان کمتر از مردان و تحصیل‌کردگان ارشد و دکتری کمتر از سطوح پایین‌تر تحصیلاتی در اجتماع‌پذیری فضا سهم و نقش دارند. لازم به یادآوری است، اگرچه امروزه در طراحی و خلق فضاهای شهری موفق، از طریق ایجاد فضاها و المان‌های متناسب برای حضور خانواده، به ویژه بانوان، تلاش شده تا مشارکت و حضور زنان در فضا بیشتر شود، اما فضاهای شهری ما هنوز هم رنگ و بوی مردانه دارند؛ لذا مسأله‌ی حضور و فعالیت اجتماعی بانوان می‌تواند یکی از جنبه‌های موفقیت و مطلوبیت فضاهای شهری باشد.

منابع و ماخذ:

۱. اکبری، محمود (۱۳۸۵): تحلیل فضایی نارسایی‌های توزیع مراکز خدماتی شهر یاسوج، پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه ریزی شهری به راهنمایی دکتر حمیدرضا وارثی، دانشگاه اصفهان.
۲. امینی، الهام و هلیا پارسا (۱۳۹۳): بررسی مؤلفه‌های کالبدی مؤثر بر اجتماع‌پذیری فضای تئاتر شهر تهران، دومین کنگره‌ی بین‌المللی سازه، معماری و توسعه شهری، ۲۸-۲۶ آذر ماه، تبریز.
۳. پاکزاد، جهان‌شاه (۱۳۸۶): مقالات در باب مفاهیم معماری و طراحی شهری، تهران، نشر شهیدی.
۴. چرخچیان، مریم (۱۳۹۰): تحلیل فضاهای شهری، انتشارات دانشگاه پیام نور.

۵. خبرگزاری ایرنا (۱۳۹۶): <http://www.irna.ir/fa/Photo/3473976> (۱۳۹۶/۴/۲۵).
۶. خبرگزاری تابناک (۱۳۹۵): <http://www.tabnakkohkiluye.ir/fa/news/204518> (۱۳۹۶/۴/۱۲).
۷. دانشپور، سید عبدالهادی و مریم چرخچیان (۱۳۸۶)، فضاهای عمومی و عوامل مؤثر بر حیات جمعی، فصلنامه باغ نظر، شماره ۷، تهران، صص ۱۹-۲۸.
۸. رفیعیان، مجتبی و زهرا خدایی (۱۳۸۸): بررسی شاخص‌ها و معیارهای مؤثر بر رضایتمندی شهروندان از فضاهای عمومی شهری، فصلنامه راهبرد، شماره ۵۳، صص ۲۴۸-۲۲۷.
۹. ستارزاده، داریوش، نقی زاده، محمد و فرح حبیب (۱۳۸۹): فضای شهری، اندیشه‌های اجتماعی، نشریه علوم و تکنولوژی محیط زیست، دوره دوازدهم، شماره چهارم، صص ۱۸۳-۱۷۳.
۱۰. شجاعی، دلارام و پروین پرتوی (۱۳۹۴): عوامل مؤثر بر ایجاد و ارتقاء اجتماع پذیری در فضاهای عمومی با مقیاس‌های مختلف شهر تهران (نمونه‌ی موردی): فضاهای عمومی دو محله و یک ناحیه در منطقه ۷ تهران، فصلنامه باغ نظر، سال دوازدهم، شماره ۳۴، صص ۱۰۸-۹۳.
۱۱. صفایی پور، مسعود، امانپور، سعید و ذوالفقار بسطامی نیا (۱۳۹۰): تحلیل و بررسی نقش مهاجرت در توسعه کالبدی-فضایی شهر یاسوج (طی سال‌های ۸۵-۱۳۴۵)، فصلنامه نگرش‌های نو در جغرافیای انسانی، سال ۳، شماره چهارم، صص ۱۵۸-۱۴۵.
۱۲. عباس زاده، شهاب و سودا تمری (۱۳۹۱): بررسی و تحلیل مؤلفه‌های تأثیرگذار بر بهبود کیفیات فضایی پیاده‌راه‌ها به منظور افزایش سطح تعاملات اجتماعی، مورد: محورهای تربیت و ولیعصر تبریز، فصلنامه مطالعات شهری، شماره ۴، صص ۱۰-۱.
۱۳. قنبران، عبدالحمید و مرضیه جعفری (۱۳۹۳): بررسی عوامل مؤثر بر ارتقاء تعاملات اجتماعی در میان ساکنان محله مسکونی (نمونه‌ی موردی: محله درکه - تهران)، نشریه انجمن علمی معماری و شهرسازی ایران، شماره ۷، صص ۶۴-۵۷.
۱۴. کریمی، خدیجه، ریاحی، وحید، عزیزپور، فرهاد و علی اکبر تقی‌لو (۱۳۹۶): تحلیلی بر ناکارآمدی نظام مدیریت بحران در دگرگونی فضایی مناسب نواحی روستایی، مورد مطالعه: شهرستان ارومیه، نشریه تحلیل فضایی مخاطرات محیطی، سال چهارم، شماره ۲، صص ۱۰۶-۸۷.
۱۵. محمدی، محمد و محمد حسین آیت‌اللهی (۱۳۹۴): عوامل مؤثر در ارتقای اجتماع پذیری بناهای فرهنگی بررسی موردی: فرهنگسرای فرشچیان اصفهان، نشریه نامه معماری و شهرسازی، دوره ۱۸، شماره ۱۵، صص ۹۶-۷۹.
۱۶. مهندسین مشاورین آمود (۱۳۸۶): طرح تفصیلی شهر یاسوج، مسکن و شهرسازی استان کهگیلویه و بویراحمد، یاسوج.
۱۷. نعیمی نظم‌آباد، زهرا، فرج پور، مریم و محمد رضا امیرشفاقی (۱۳۹۴): میزان‌سنجی سطح تعاملات اجتماعی در بافت‌های قدیمی با همستانهای شهری؛ نمونه موردی: محله درب نو گرگان، فصلنامه مدیریت شهری، شماره ۳۸، صص ۱۵۰-۱۳۳.
18. Car, S., Francis, M., Rivlin, L., Stone, A, (1992): *Public Space. Massachusetts: Cambridge university press.*
19. Efrogmson, D., Thi Kieu Thanh Ha, T., Thu Ha, P, (2009): *Public Spaces: How They Humanize Cities. Dhaka: Health Bridge - WBB Trust.*
20. Francis, J., Giles-Corti, B., Jane Wood, L., Knuiiman, M, (2012): *Creating sense of community: The role of public space. Journal of Environmental Psychology, (32), pp: 401-409.*
21. Garcia-Ramon, M., Ortiz, A., Prats, M, (2004): *Urban Planning, gender and the use of public space in a peripheral neighbourhood of Barcelona. Cities, 21 (3), pp: 215-223.*
22. Kurniawati, W, (2012): *Public Space for Marginal People. Procedia - Social and Behavioral Sciences: (36), pp: 476 - 484.*
23. *Organization of Project for Public Spaces, (2009): http://www.pps.org, (25/4/2017).*
24. Osmand, H, (1957): *Function as basis of psychiatric ward design. New York: Holt Rine hart & Winston.*